

Date: 27th April-2026

TUXUMDON YALLIG‘LANISHIDA UTT AHAMIYATI

Nishanova Yulduz Khatamovna
Allaberdiyeva Ruzixol Bobomurot qizi
Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti
Uzbekistan, Toshkent

Annotatsiya: Ushbu tezida tuxumdon yallig‘lanishi kasalligida ultratovush tekshiruvi (UTT)ning diagnostik ahamiyati o‘rganiladi. Tuxumdon yallig‘lanishi ayollarda tez-tez uchraydigan kasalliklardan biri bo‘lib, o‘z vaqtida aniqlanmasa jiddiy asoratlarga, jumladan bepushtlikka olib kelishi mumkin. Shu sababli kasallikni erta bosqichda aniqlash muhim hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: tuxumdon yallig‘lanishi, UTT, ultratovush tekshiruvi, ooforit, adneksit, diagnostika, ginekologiya.

Аннотация: В данной диссертации изучается диагностическая ценность ультразвукового исследования (УЗИ) при воспалении яичников. Воспаление яичников является одним из наиболее распространенных заболеваний у женщин, и если его не выявить вовремя, оно может привести к серьезным осложнениям, включая бесплодие. Поэтому важно выявлять заболевание на ранней стадии.

Ключевые слова: воспаление яичников, УЗИ, ультразвуковое исследование, оофорит, аднексит, диагностика, гинекология.

Abstract: This dissertation examines the diagnostic value of ultrasound examination (US) for ovarian inflammation. Ovarian inflammation is one of the most common conditions in women, and if not detected promptly, it can lead to serious complications, including infertility. Therefore, early detection is essential.

Keywords: ovarian inflammation, ultrasound, ultrasound examination, oophoritis, adnexitis, diagnostics, gynecology.

Tuxumdon yallig‘lanishi (ooforit, adneksit) ayollar orasida keng tarqalgan ginekologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu patologiya reproduktiv tizim faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatib, o‘z vaqtida aniqlanmasa jiddiy asoratlarga, jumladan bepushtlikka olib kelishi mumkin.

So‘nggi yillarda ayollar salomatligini erta diagnostika qilishga katta e‘tibor qaratilmoqda. Shu nuqtai nazardan ultratovush tekshiruvi (UTT) zamonaviy, xavfsiz va samarali usul sifatida muhim o‘rin egallaydi. UTT yordamida tuxumdonlardagi yallig‘lanish jarayonlarini erta bosqichda aniqlash imkoniyati mavjud bo‘lib, bu kasallikning og‘ir oqibatlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Ushbu tezisning asosiy maqsadi tuxumdon yallig‘lanishida ultratovush tekshiruvi (UTT)ning diagnostik ahamiyatini o‘rganish va uning klinik amaliyotdagi o‘rnini baholashdan iborat.

Shu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

Date: 27th April-2026

tuxumdon yallig'lanishining asosiy sabablari va rivojlanish mexanizmini tahlil qilish;

kasallikning klinik belgilarini o'rganish;

UTTning ishlash prinsipi va imkoniyatlarini yoritish;

tuxumdon yallig'lanishida UTTda aniqlanadigan asosiy o'zgarishlarni tahlil qilish;

UTTning differensial tashxis va davolash taktikasini belgilashdagi ahamiyatini baholash.

Tuxumdon yallig'lanishi (ooforit, adneksit) ko'p omilli kasallik bo'lib, uning asosiy sababi infeksiyon agentlardir. Ko'pincha kasallik jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar — xlamidioz, gonoreya, mikoplazma va ureaplazma kabi mikroorganizmlar ta'sirida rivojlanadi.

Bundan tashqari, stafilokokklar va streptokokklar kabi shartli patogen bakteriyalar ham yallig'lanish jarayonini keltirib chiqarishi mumkin. Infeksiya bachadon bo'shlig'idan tuxumdonlarga ko'tariluvchi yo'l orqali yoki qon hamda limfa tizimi orqali tarqaladi.

Kasallik rivojlanishiga immunitetning pasayishi, sovuq qotish, gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik, stress hamda gormonal o'zgarishlar ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli etiologik omillarni to'g'ri aniqlash kasallikni erta tashxislash va samarali davolashda muhim ahamiyatga ega.

Tuxumdon yallig'lanishining patogenezi infeksiyon agentlarning tuxumdon to'qimasiga kirib borishi va u yerda yallig'lanish jarayonini boshlashi bilan bog'liq. Dastlab mikroorganizmlar bachadon bo'yni yoki bachadon bo'shlig'idan yuqoriga ko'tarilib, tuxumdon va bachadon naylariga yetib boradi.

Infeksiya ta'sirida mahalliy immun javob faollashadi, natijada yallig'lanish mediatorlari ajralib chiqadi. Bu jarayon to'qimalarda shish, qon aylanishining buzilishi va mikrotsirkulyatsiya o'zgarishlariga olib keladi.

Yallig'lanish chuqurlashgan sari tuxumdon tuzilmasida destruktiv o'zgarishlar, yopishmalar va ba'zan yiringli o'choqlar shakllanadi. Natijada tuxumdon funksiyasi buzilib, reproduktiv salomatlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Tuxumdon yallig'lanishining klinik ko'rinishlari kasallikning o'tkir yoki surunkali kechishiga bog'liq bo'lib, turlicha namoyon bo'lishi mumkin. O'tkir shaklda bemorlarda pastki qorin sohasida kuchli og'riq, tana haroratining ko'tarilishi, umumiy holsizlik va tez charchash kuzatiladi.

Shuningdek, hayz siklining buzilishi, hayz oldi yoki hayzdan keyingi og'riqlarning kuchayishi ham tez-tez uchraydi. Ba'zi hollarda jinsiy yo'l orqali ajralmalar ko'payishi va noxush hid paydo bo'lishi mumkin.

Surunkali shaklda esa klinik belgilar nisbatan sust bo'lib, davriy og'riqlar, noqulaylik hissi va reproduktiv funksiyaning pasayishi bilan kechadi. Ushbu belgilar kasallikni erta aniqlashda muhim diagnostik ahamiyatga ega hisoblanadi.

Ultratovush tekshiruvi (UTT) zamonaviy instrumental diagnostika usullaridan biri bo'lib, yuqori chastotali tovush to'lqinlari yordamida ichki a'zolarining tasvirini olishga

Date: 27th April-2026

asoslangan. Ushbu usul invaziv bo'lmagan, og'riqsiz va bemor uchun xavfsiz hisoblanadi, shuningdek, uni takroriy qo'llash mumkin.

Ginekologik amaliyotda UTT bachadon va tuxumdonlarning anatomik tuzilishi hamda funksional holatini baholashda keng qo'llaniladi. Tekshiruv yordamida a'zolarining o'lchami, shakli, to'qima tuzilishi va patologik o'zgarishlari aniqlanadi.

UTTning asosiy afzalliklari tezkor natija berishi, yuqori diagnostik aniqligi va keng ommabopligi bilan izohlanadi. Shu sababli u tuxumdon yallig'lanishini erta aniqlash va monitoring qilishda muhim o'rin tutadi.

UTT tekshiruvda tuxumdon hajmining kattalashishi, to'qima tuzilishining notekisligi, gipoexogen o'choqlar va kichik chanoqda erkin suyuqlik aniqlanishi mumkin. Ayrim hollarda yallig'lanishning og'ir shakllarida yiringli o'choqlar va qo'shimcha patologik o'zgarishlar ham kuzatiladi.

UTT tuxumdon yallig'lanishini boshqa kasalliklardan (kista, o'sma, endometrioz) farqlashda muhim rol o'ynaydi. U kasallik darajasini aniqlash, davolash taktikasini belgilash va asoratlarni oldini olishda shifokorga aniq ma'lumot beradi.

Xulosa

Tuxumdon yallig'lanishida UTT eng muhim, xavfsiz va samarali diagnostik usullardan biri hisoblanadi. U kasallikni erta bosqichda aniqlash, asoratlarni kamaytirish va to'g'ri davolashni tanlashga yordam beradi. Shu sababli ginekologik amaliyotda UTTdan keng foydalanish yuqori klinik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Axmedova N.N. Ginekologiya asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, [2020](#).
2. Ismoilov B.B. Ultratovush diagnostikasi va klinik qo'llanilishi. – Toshkent: Fan va texnologiya, [2019](#).
3. Karimov S.S. Ayollar kasalliklari va ularning davolash usullari. – Toshkent: O'qituvchi, [2021](#).
4. Rasulova M.M. Reproktiv tizim kasalliklari. – Toshkent: Abu Ali ibn Sino nomidagi nashriyot, [2018](#).
5. To'raev A.A. Klinik diagnostika asoslari. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, [2017](#).

